

TAUTINIAI ŠOKIAI

Seniausios rašytinės žinios apie baltų genčių apeigų šokius pasiekia mus iš įvairių keliautojų, pradedant X a.

Spėjama, kad seniausia šokio forma buvo religinių apeigų kilmės: ėjimas grandine, laukų ir šventų vietų apvaikščiojimas; ritmiškas pašokimas ar pritūpimas pagal dainuojamą dainą, naudojant įvairius atitinkamo ritualo įrankius (gėles, duoną, gėrimą, ugnį, smilkalus). Pati aukojimo funkcija sudarė religinį šoki.

Ilgainiui apeigos vis labiau prarado religinę prasmę ir per papročius tapo pasilinksminimu. Šių šokių pobūdis derinasi su žemdirbio gyvenimo ciklu. Įvairių darbų pabaigtuvių, šeimos gyvenimo įvykių ir švenčių proga buvo šokami atitinkami šokiai. Pvz. kalėdiniai: „Jievaro tiltas“; Joninių: „Blezingėlė“, „Sukčius“; rugiapjūtės: „Rugeliai“, „Kubilas“; vestuvių: „Sadutė“, „Marčios šokis“ ir kt.

Ilgainiui tradiciniai papročių šokiai įgavo naujas formas, kitų tautų šokių įtakoje. Pvz. XVIII a. pradžioje menueto, polonezo, kadriliaus įtakoje atsirado „Jonkelis“, „Gyvataras“, „Žiogelis“, „Kepurinė“, „Šustas“ ir t.t. XIX a. paplitusi polka tapo mūsų liaudies šokių pagrindu. Pvz. „Suktinis“, „Klumpakojis“, „Noriu miego“ ir kt.

XX a. pradžioje, tautinei sąmonei ir sąvokai ryškėjant, atsirado noras ir reikalas nusikratyti svetimybėmis, pasirodyti savu folkloru.

Nepriklausomybės metais kūno kultūros mokytojai rinko senuosius liaudies šokius, žaidimus, dainas, juos sustilizavo, atkūrė. Paruošę 16 šokėjų, dalyvavo sporto švenčių tautinių šokių varžybose.

1935 m. tarptautinėje parodoje Londone pašoktas „Kubilas“, „Blezingėlė“ ir „Kepurinė“ sukėlė nepaprastą pasisekimą.

Tautinių šokių pavadinimas, tuo pačiu ir liaudies šokių – papročių atgaivinimas nenutrūkstamai tęsiasi ir mūsų laikais.

Tautiniais šokiais reprezentuojame savo kraštą, kartu jungiamės išsisklaidę po visą pasaulį bendram tautinės sąmonės išlaikymui.

Kiekviena etninė grupė savais tautiniais, liaudies ar religiniais šokiais išreiškia savos tautos charakterį, istoriją, tikėjimą, gyvenimo būdą ir net gamtinę aplinką. Pvz. Amerikos indėnų ritualiniai šokiai pilni tikėjimo šokio magija, t.y. galia prišaukti lietu, nugalėti priešą ir t.t. Havajietė banguoja rankom ir visu kūnu, kaip ir ją supanti gamta – amžinai banguojanti jūra. Daugelio orientu tautų muzikoje ir šokiuose jaučiami gyvatės (tarsi iš pintinės kylančios kobros) judesiai – vingiavimas, raitymasis ir staigūs posūkiai. Ispanės, vilkėdamos lengvos medžiagos drabužį, šoka rankas laikydamos delnais į viršų iškėlusios. Vyrai ir moterys dėvi aukštais kulniukais batus, daug trepsi vietoje, tarsi norėdami išlaikyti tarpusavio kovos įtampą, viliojančią ir kartu erzinančią, panašią į matadoro ir buliaus kautynes. Ukrainietė šokdama laiko savo karolius, kaip vadeles, avi auliniiais batais. Ukrainiečių šokių judesiai primena jojimą, nes stepės ir žirgai yra jų gyvenimo dalis. Graikai, turkai, žydai pagal savo tradicijas daugiausiai šoka vieni vyrai.

Lietuvių liaudies šokius daugiausiai šoka moterys. Vyrų šokių labai maža. Mišriuose grupiniuose šokiuose vyrai ir moterys yra lygūs partneriai. Šokama daugiau pilna pėda, nes taip lengviau šokti ant

pievos ar žemės. Rankų judesių nedaug, dažniausiai jos ant klubų ar laikančios ilgą vilnoni sijoną. Šokio tempas kartais greitokas, bet niekada nepereinantis į šėlimą. Lietuvių tautiniuose šokiuose ryšku žemdirbių tautos santūrus charakteris.

Šokiai, būdingi tautos charakteriui, sukurti pagal liaudies šokius, žaidimus, ratelius, dainas ar papročius, vadinami tautiniais šokiais. Tautiniai šokiai skiriasi nuo liaudies šokių tuo, kad jie yra parodomieji šokiai, pritaikyti scenai. Tautiniai šokiai glaudžiai rišasi su daina, muzika, šokio apranga, papročiais. Jie yra tarsi tautos senųjų laikų liaudies šokių, muzikos, meno, rūbų, papročių tąsa dabartinėse gyvenimo sąlygose.

Mokantis tautinių šokių, naudojamasi Lietuvių Tautinių Šokių Instituto išleistu vadovėliu: „Mūsų šokiai“ (Chicago, 1975 m.).

LIETUVIŲ LIAUDIES DAINOS

Ne be pagrindo sakoma, kad Lietuva – dainų šalis. Senovėje, kai paprastiems žmonėms nebuvo prieinamas raštas, kada nebuvo dabar mums įprastų aparatų, kaip televizija, radijas, patefonas, telefonas ir kt., žmonės savo mintis ir jausmus išreikšdavo dainomis. Todėl lietuvių liaudies dainos laikomos vertingiausia mūsų tautosakos dalimi.

Liaudies dainomis vadiname tas dainas, kurias sukūrė liaudis: sugalvodavo dainą vienas asmuo, ją perimdavo kitas, pridėdamas savo žodžių ir pajvairindamas melodiją, vėliau trečias ir t.t., todėl liaudies daina neturi vieno autoriaus – tai sudėtinis, daugelio žmonių kūrybos vaisius.

Senovės liaudį sudarė kaimo žmonės, kurių gyvenimą supo laukai, miškai, ežerai, plačia vaga tekantis Nemunas ir kitos upės, o vakaruose Baltijos jūra, Kuršių marios ir didingos kopos. Tolimoje praeityje gamtos reiškiniai veikė žmones, todėl artimai susigyvenę su gamta, jie visus svarbiausius savo gyvenimo įvykius lygino su slėpingais gamtos reiškiniais. Per ilgus šimtmečius įgiję didelio meniškumo, šie palyginimai tapo raiškia poetinės kalbos priemone. Pvz.: šiaurus vėjas – tai nelaimė; tamsūs debesys – vargai; aukšti kalnai -- didi vargai; žemuogėlės – ašarėlės; akmenėliai – rūpestėliai ir t.t. Motina lyginama su „balta gulbele“, su „mėlynų marių putele“; tėvas lyginamas su „ąžuolu“, „klevu“, „pilku karvelėliu“; bernelis – „dobilėlis“, „bijūnėlis“, „sakalėlis“; mergaitė – „balta lelijėlė“, „šilo uogelė“, „raiba antelė“ ir t.t.

Lietuvių liaudies dainomis buvo domėtasi seniai, bet tik nepriklausomybės laikais pradėta jas rimtai rinkti, klasifikuoti ir studijuoti.

Lietuvių liaudies dainų kūryba yra labai įvairi, atspindinti savaimingą poezijos ir muzikos meną.

Darbo dainos. Lietuvių folklore ypatingą reikšmę turi darbo dainos, kurios buvo susijusios su valstiečių lauko ir namų darbais. Beveik kiekvienas darbas buvo lydintas jam specialiai pritaikytų dainų, pvz.: rugiapjūtės, šienapjūtės, linų rovimo, arimo, audimo, malimo, uogavimo, grybavimo ir pn.

Prie jų priklauso ir piemenų dainos, kurios tiek intonacine sandara, tiek teksto turiniu yra pačios seniausios primityviosios dainos. Tai gyvulių ir paukščių pamėgdžiojimai, patarlės ir priežodžiai, mįslės, išsiskaičiavimai, žaidimai ir šokio dainelės. Pvz. gyvuliams sušaukti ir nuraminti ar tarpusavį susižinoti, piemenys šaukdavo „kir-ga-ga“, „tprok, tprok“, „ralioo' ir pn. („Ralioo! ralioo! raliooo! 1 Karvytės mano, ralio, | Ralio, ralioo!“) Dainos su „ralio“ priedainiu vadinamos raliavimu.

Kalendorinės apeigų dainos. Senovėje šios dainos buvo susijusios su žemės ūkio darbų ciklais.

Priėmus krikščionybę, daugelis senųjų pagonišku švenčių susiliejo su bažnytinėmis.

Kalendorių apeigų dainos skirstomos į:

1. Žiemos švenčių ir apeigų dainas – Advento, Naujųjų metų, Kalėdi, Užgavėnių ir Gavėnios;
2. pavasario – Velykų sūpuoklines, lalavimus, Jurginių;
3. vasaros – Sekminių, Joninių, Petrinių dainas ir pn.

Svarbiausios žiemos šventės buvo švenčiamos užbaigus laukų darbus. Tuo metu jau nuimtas derlius, namai pilni gėrybių, vyresniems galima pailsėti, o jaunimas galvoja apie vestuves, todėl to laikotarpio dainos ir žaidimai susiję su būsimom vestuvėm.

Kalėdų dainoms būdingas priedainis „kalėda“, o **Advento** „leliumoj“, „aleliuma“ ir pn.

Pavasario šventės – gamtos atbudimo ženklas. Per Velykas jauni vyrai eidavo per kaimą, sveikindami kaimynus, linkėdavo sėkmės ir dainuodavo „lalavimo“ dainas (su priedainiu „lalo“). **Joninių** dainių priedainis: „Kupolio“, „kupolėli“ ir pn. Pvz.: „– Kupolėle, kas tave skynė, | Kupolėle švento Jono?“ Kupolėlis – vaistažolė, kurią rinkdavo merginos per Jonines. Ypatingai turtinga mūsų tautosaka **vestuvinėmis dainomis**: piršlybų, mergvakario, jaunojo sutiktuvių, jaunosios atsisveikinimo ir t.t.

Lietuvių Skaučių Seserijoj vis labiau plinta senasis mergvakario paprotys, vietoj amerikietiško „shower“, taip pat vestuvėse stengiamasi įvesti senosios tautosakos elementų.

Lietuvių tautosakoje yra daug našlaičių dainų, lopšinių, vaikų, jaunimo, vaišių dainų. Dainų apie marčios dalią, apie tėvus ir vaikus, brolius ir seseris ir kt.

Raudos yra pats seniausias muzikinės-poetinės kūrybos žanras. Jos kilusios dar pagonybės laikais, kaip mirusiųjų laidojimo papročių dalis. Senovėje buvo ir profesionalios raudotojos, kurios eidavo garsiai raudoti prie mirusio.

Sutartinė – ypatinga lietuvių liaudies senovinė daugiabalsė daina. Tai dvibalsė ar tribalsė polifonija, kapotas sinkopinis ritmas, sekundės sąskambiai. Pvz.: Biržų apylinkės sutartinė „Unčių tupi trys pulkeliai“.

Pasakojamojo pobūdžio dainos savo charakteriu ir stiliumi yra artimos baladės žanrui. Jose dainuojama apie nepaprastus įvykius, karus, herojus, tragišką žmonių likimą ir pn. Šių dainų svarbiausias bruožas yra lyriškumas ir nelaukti perėjimai iš pasakojimo dialogą arba iš dialogo į lyriką.

Kovų ir socialinio protesto dainos. Lietuviai ilgai siekė išsivaduoti iš svetimųjų pavergimo: rusų, lenkų, vokiečių. Baudžiamos, rekrutų, našlaičių dainose pastebimas laisvės išsiilgimas.

Yra išlikusios 1863 m. sukilimo ir 1905-1907 m. revoliucijos dainos. Tų kovų metais atsirado poreikis kurti ir dainuoti naujas, drąsą ir ryžtą keliančias dainas.

Išėivijoje paplitusios partizanų dainos atsirado II pasaulinio karo metu, rusams užėmus Lietuvą. Laisvės kovotojai kūrė savo dainas, kurios yra to istorinio laikotarpio liudininkai. Partizanų dainos artimos Miškinio, Aisčio, Brazdžionio poezijai.

* * *

Į lietuvių liaudies dainas pirmieji atkreipė dėmesį svetimtaučiai. Jie bandė jas rinkti ir klasifikuoti, tačiau jokių rimtų darbų neišliko.

Pirmasis mums žinomas lietuvis, lietuvių liaudies dainų rinkėjas, leidėjas ir tyrinėtojas buvo žvejo

sūnus poetas Liudvikas Gediminas Martynas Rėza (1776-1840).

Giliau į savąsias dainas pažvelgė Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, išskeldamas lietuvių liaudies melodijų savitumą, ir nurodė lenkiškų ir lietuviškų melodijų skirtumus.

M. K. Čiurlionio sesuo, muzikologė Jadvyga Čiurlionytė yra žymiausia lietuvių liaudies dainų tyrinėtoja.

LIETUVIŲ LIAUDIES MUZIKOS INSTRUMENTAI

Senovės Lietuvoje muzika buvo plačiai paplitusi: buvo grojama talkose, einant į darbus ir iš jų grįžtant, o ypač vestuvėse.

Beveik visi lietuvių liaudies muzikos instrumentai buvo gaminami iš medžio ir augalinės bei gyvulinės kilmės medžiagų.

Lietuvių liaudies instrumentai skirstomi į:

1. **Pučiamuosius:** lumzdeliai, švilpynės, rėknės, Labanoro dūda, birbynės, skudučiai, ožragiai, trimitai, daudytės, ragai ir t.t.
2. **Mušamuosius:** skrabalai (barškalai), būgneliai, būgnai, kelmai, tabalai, klegetai, džinguliai ir t.t.
3. **Styginius:** smuikai, kanklės, cimbolai ir pn.

Lumzdeliai buvo daromi iš žilvičio, karklo žievės arba iš medžio. Dažniausiai juos dirbdinosi ir lumzdžiudavo piemenys naktigonėse (ganydami gyvulius, dažniausiai arklius, naktį). Tai fleitų grupės instrumentas.

Švilpos, švilpynės, švilpukai arba švilpiai buvo daugiau žaidimų, negu rimtos muzikos instrumentai. Jais dažniausiai švilpiniudavo vaikai, ypač piemenukai. Jie buvo daromi lumzdelio pavyzdžiu iš karklo, žilvičio, gluosnio ar alksnio žievės pavasari, kai ji gerai nusiima nuo medienos.

Lietuvoje labai paplitusi švilpukų rūšis buvo **molinukai**, lipdomi iš molio šuniuko, paukščiuko, arkliuko, raitelio formos.

Rėknė (pelėda): du artimai suglausti ir galuose surišti pagaliukai, kurių siaurame protarpyje gulsčiai įdedamas dirsės, smilgos ar rugio lapas. Pučiant apgaubiama delnais ir nuo jų suglaudimo ar atidengimo keičiasi balsas. Apgaubiant sauja, pamėgdžiojamas pelėdos balsas; saują atidarant, gaunamas rėkiantis, kaip povo ar mažo vaiko garsas.

Žolės švilpynės buvo paplitusios vaikų tarpe. Ji daroma iš 10 cm ilgio ir 1,5-2 cm skersmens medžio gabalėlio, jo viršutinėje dalyje per vidurį padarant pailgą kelių cm ilgio ir trečdaliao medelio skersmens įpjovą. Į šią įpjovą įdedamas žolės lapelis ir uždengiamas medžio gabalėliu. Abi dalys surišamos siūlu. Zolės švilpynė pučiama, laikant ją tarp lūpų horizontaliai. Žiemą vietoj lapelio būdavo naudojama plona beržo juostelė — tošelė.

Tošelė — kruopščiai nudailinta 3-4 cm ilgio, 2-3 cm pločio ir 0,5 mm storio beržo tošies gabalėlis dedamas prie lūpų, ir, atitinkamai nukreipus oro srovę į plokštelės kraštą, gaunami stiprūs ir aukšti garsai.

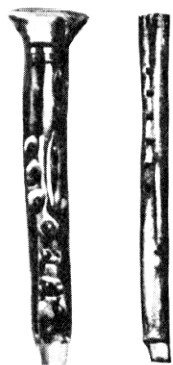
Šukos buvo labai mėgstamos kaimo jaunimo, nes jomis galėjo išgauti melodiją. Lūpomis lengvai prispaudę prie šukų ploną popierėlį ir dainuodami melodiją, jie grodavo savotiško skambesio muziką.

Labanoro dūda yra svetimos kilmės, tačiau prigijusi liaudyje. Ji susideda iš keturių dalių: odos maišo (avies, veršiuko arba šuns), medžio vamzdelio (birbynė, kuri baigiasi riestu ragu), ūko (uosio vamzdžiu su viršun užriestu ragu) ir pūtiklio (trumpas vamzdelis, per kurį pripučiamas odinis maišas). Pučiant, dūda laikoma po pažastimi. Maišą spaudžiant alkūne, oras veržiasi pro birbynių angas ir įvirpina jų liežuvėlius. Tokiu būdu išgaunami garsai. Dūda buvo pučiama įvairiomis progomis, daugiausiai šokiams — pasilinksminimuose, vestuvėse. Ji dažnai buvo derinama su kitais instrumentais — smuiku, cimbolais ir pn. Dūdos vardas kilęs nuo Labanoro miestelio vardo — XIX a. pabaigoje jo apylinkėje buvo geriausi šio instrumento meistrai ir atlikėjai.

Birbynė dažniausiai daroma iš medžio, tačiau būdavo ir šiaudelio, žąsies plunksnos, karklo žievės ir kt. Patobulinta birbynė vadinama **rageliu**.

Ragelis — medinis vamzdelis su skylutėmis ir pririšamu liežuvėliu. Žiotys padarytos iš avino, jaučio, karvės arba ožiuko ragų. Rageliais buvo pučiamos įvairios dainų ir šokių melodijos, sutartinės ir improvizacijos — tiriavimai.

Skudučiai yra įvairaus dydžio suderintų medinių vamzdelių komplektas, kuriais skudučiuoja keletas žmonių. Tai seni lauko muzikos instrumentai, o senoji skudučių muzika — išimtinai sutartinių tipo.

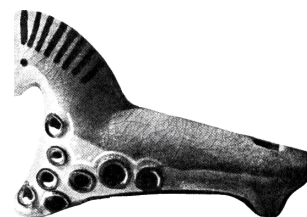
Lumzdeliai

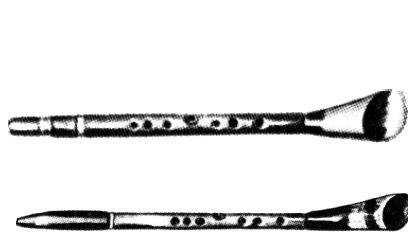
Žolės švilpynė

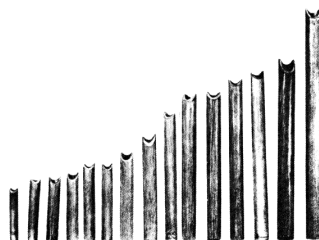
Labanoro dūda

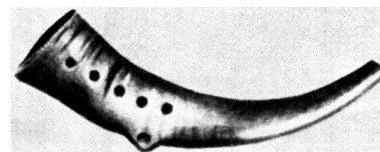
Molinukas

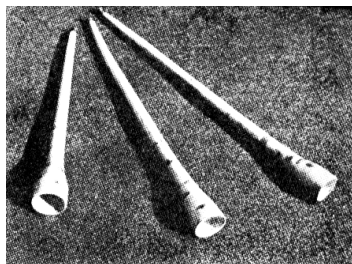
Birbynė

Skudučiai

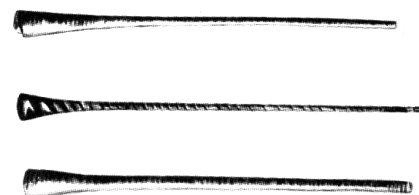
Ožragis

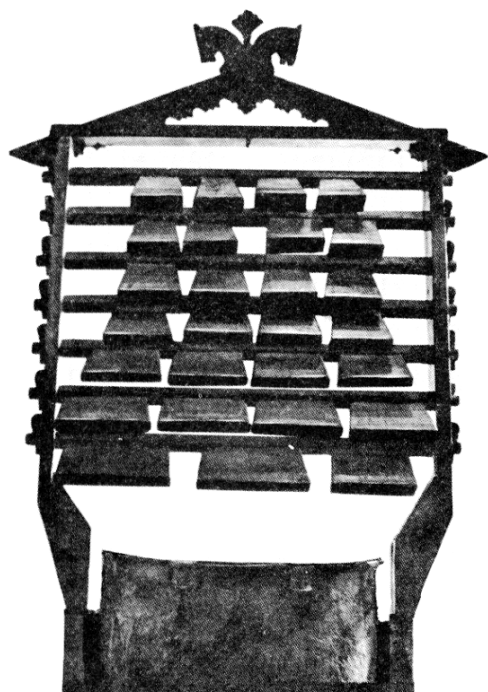
Trimitas

Ragas

Daudytės

Trimitas – didingo skambesio instrumentas. Senovėje buvo naudojamas įvairiose šventėse, medžioklėse ir pagonių apeigose. Vėliau jis tapo piemens ir skerdžiaus instrumentu – pasiklydusiems galvijams suieškoti, rytą šeimininkei žadinti, o vakarais galvijų bandai sušaukti. Trimitai dažnai minimi tautosakoje, ypač kariuomenės jojančių dainose. Senieji metraštininkai rašė, – kad lietuviai stipriais daugelio trimitų balsais išgąsdindavę priešus ir laimėdavę mūšį. Trimitas buvo daromas iš alksnio, klevo ar liepos kamieno.

Ragas – trimitų grupės instrumentas, daromas iš medžio, dažnai iš kreivo, panašaus į gyvulio ragą. Senovėje ragai buvo naudojami įvairiose iškilmėse. Vėliau juos pūsdavo naktigoniai; pūsdavo juos per Sekmines, Joninių, Petrinių šventes, šienapjūtę, rugiapjūtę, talkas ir pn. Šeštadienio ar švenčių vakarais pūtėjai išeidavo į sodžiaus galą ir Skrabalai užpūsdavo, o jiems atsakydavo kito kaimo ragų pūtėjai.

Daudytė – panaši į trimitą, tik ilgesnė. Daudytėmis dviese atlikdavo sutartines.

Ožragis daromas iš ožio ragų. Jam pūsti reikia didelės jėgos, užtat garsas labai stiprus, toli girdimas. Tai vyresnio amžiaus piemenų-skerdžiaus instrumentas: tirliuojant karvės būdavo ramesnės, geriau ėsdavo, o po mišką išsisklaidžiusias galima buvo nesunkiai surinkti. Ožragiu grodavo specialius tirliavimus, nedidelės apimties dainų ir šokių melodijas. Senovės lietuvių kariuomenėje ožragiu duodavo signalus mūšio metu.

Skrabalai – įvairaus dydžio trapecijos formos mediniai loveliai su viduje įtaisytomis viena arba dviem medinėm kabančiom šerdelėmis – kankaliukais. Skrabalą judinant, šerdelė barbena į lovelio sieneles, kurios skleidžia dulbę, bet gerai girdimą garsą. Žemaitijoje muzikantai – būgnininkai barškindavę skrabalais, grieždami šokiams. Piemenys tokį medinį varpelį užkabindavo karvėms ant kaklo ir lengviau jas nuklydusias atrasdavo.

Būgnai senovės Lietuvos muzikos gyvenime užėmė svarbią vietą. Jie buvo šventiniai, ritualiniai ir kariniai instrumentai. Anksčiau juos gamindavo iš medžio ir aptraukdavo neapdirbta šuns ar ožkos oda. Kelmas buvo labai paplitęs Žemaitijoje. Šis būgnas buvo daromas iš medžio gabalo, dažnai iš kelmo.

Pastatytas ant žemės, kelmas buvo mušamas viena ar dviem medinėmis lazdelėmis, kurių vienas galas buvo apvyniotas galvijų plaukų veltiniu arba kietai aprištas storu vilnoniu audeklu (milu).

Klegetai buvo vartojami bažnyčioje, per didžiąją savaite, kai prieš Velykas nutyla varpai. Jie buvo daromi iš kieto medžio: lentelėje iškalama ketvirtainė skylė, per kurią iškišamas medžio gabalas. Viršūnėje įdedamas plaktukas, o lentukės apačioje pasilieka ranka paimamas kotelis. Judinant, plaktukai, užgaudami lentukės šonus, klega, kaukši. Panašius garsus keliantys instrumentai buvo terkšlės, tarškynės ir kt.

Būgnelis – apvali medžio lentelė, sudaranti apskritą rėmą, ant kurio vieno šono užtempta išskusta, bet neišdirbta šuns ar ožkos oda. Prie rėmo ją prispaudžia lankelis. Būgnelis laikomas kaire ranka už briaunos, o dešinės rankos pirštais ar delnu mušant į odą, pabrėžiamas šokio ritmas. Seniau vartotas Kryžiaus dienomis, per gegužines ar kapinių pamaldas, kviečiant kaimynus prie mirštančio, kunigui atvykstant pas ligonį ir pn. Būgnelis buvo laikomas pas garbingiausią kaimo asmenį ir juo žaisti nebuvo leidžiama.

Tabalai buvo daromi iš sausai išdžiovintų lentos gabalų, juos sukabinant ant ištemptos vielos. Tabalai mušami dviem brūkiais – išgaunami įvairūs ritmai. Buvo vartojami vestuvėse ir įvairiuose pasilinksminimuose. Taip pat jie būdavo mušami sušaukt iš laukų darbininkus, kviečiant į pirtį ir pn. Tabalai buvo žinomi gilioje senovėje.

Džingulis. Dar ne taip seniai Lietuvos žvejų vestuvėse būdavo naudojama į viršų smailėjanti lazda, papuošta gėlių vainikais ir blizgančiais žvangučiais. Ji buvo susijusi su apeiginėmis ceremonijomis. Panašią lazda, viršuje apkabinėtą gelžgaliais, skambučiais, grandinėlėmis, skarda ir kitokiais metaliniais žvangančiais daiktais, kaimo muzikantai vadindavo džinguliu. Apatiniu galu trenkdami į grindis, juo pritardavo kitiems instrumentams. Archeologiniuose kasinėjimuose Lietuvoje randama daug įvairių rūšių žalvarinių žvangučių. Jais senovėje puošdavo žirgų kamanas, kartais – drabužius. Žemaitijoje buvo žinomi mediniai ir metaliniai varpeliai bei žvangučiais papuošti kryžiai. Pučiant stipriam vėjui, jie savotiškai skambėdavo.

Smuikas (dar vadinamas smuikelė, muzika, muzikėlė, skripka, skripkelė, skripyčia) XVII a. pradžioje pasirodė Vilniuje. Lietuviai greit išmoko patys pasidaryti smuikus ir griežė pramogose. Smuikas buvo lietuvių liaudies pamėgtas ir apie jį plačiai minima tautosakoje. Jono Basanavičiaus išleistose pasakose skerdzius Jonas smuikuodamas suvarė velnius maišan; gautu iš velnio smuiku norėdamas šokdines ir pn. Smuikas susijęs ir su mitologija: iš putinėliu pasivertusios mergelės daromas smuikas ir kt. Yra ir daug mįslių apie smuiką, pvz.: eglė nukirsta, širdis išimta, bėga keliu raudodama; sienoj pakabinta – negyva, rankoje – rėkia.

Kanklės yra vienas seniausiu lietuvių liaudies styginiu instrumentu. Jos susijusios su įvairiais liaudies gyvenimo papročiais: kanklėmis kankliuojant, tėvai pradėdavo specialu vestuvių šoki; jomis pritardavo giesmėms ar dainoms ir pn. Kankliuodavo suaugusieji, ir kankles laikydavo didelėje pagarboje.

Žinių apie kankles galima rasti lietuvių liaudies dainose, pasakose, padavimuose, net nuo stabmeldystės laiku, kai buvo tikima, kad žmogaus siela gali persikelti į medi, į kankles ir kalbėti arba raudoti žmogaus balsu.

Senovėje kanklės gamindavo iš išskaptuoto vieno medžio gabalo; vėliau buvo klijuojamos iš atskirų dalių. Stygos buvo žarinės, vėliau geležinės ar plieninės vielos. Kanklių būta įvairių formų, tačiau vienas galas, kuriame pritvirtinamos stygos – visada siauresnis.

Dabar kanklės yra žymiai patobulintos ir jomis kankliuojama ne tik Lietuvoje, bet ir laisvame pasaulyje. Grojant kanklės laikomos ant kelių ar ant specialaus stovo.

Cimbolai liaudyje žinomi trijų rūšių: užgaunami plaktukėliu, užkabinėjami pirštu galais ir su klavišais. Šis instrumentas yra atneštas iš kitų tautų, ir Lietuvoje XIX a. pradžioj buvo mėgstamas dvaruose, bet liaudyje neprigijo dėl derinimo sudėtingumo. Atsirasdavo tik vienas-kitas cimbolus dirbantis liaudies meistras. Cimbolais skambindavo šokiams kartu su armonika ir smuiku.

Pastaba: armonika, lūpinė armonikėlė, akordeonas, gitara, mandolina, banjo nėra lietuviu liaudies muzikos instrumentai.

Skautės gali pasidaryti lumzdelius, švilpynes, rėknes, tošeles, tarškynes, klegetas, bugnus, kelmus, džingulius; gali groti šukomis. Kitiems instrumentams – reikalingi mokytojai.

